

Az erdélyi magyarság nemzetközi kapcsolatai.

A világháborút nem fegyverek, hanem jelszavak döntötték el. Első helyen az a jelszó, mely önrendelkezési jogot követelt minden népnek. Azoknak is, melyek nem a maguk nemzeti államában éltek.

A különbség azonban, mely ezen a téren a háboruelőtti és az azt követő idők között mutatkozik, – mindössze annyi, hogy ezeket a nemzeteket nem nemzetiségek, hanem kisebbségek néven emlegetik.

Önrendelkezési joguk egyelőre nem több, mint az, hogy erről nemzetközi fórumokon is beszélhetnek – büntetőjogi következmények nélkül.

Az erdélyi magyarság élt ezzel a joggal az elmúlt tíz kisebbségi esztendője alatt és tevékeny részt vett mindazokban a nemzetközi szervezetekben, melyek közvetlenül vagy csak közvetve is az előhaladott ember legmagasabb együttélési formájának – a nemzetnek szabadságáért és igazi egyenlőségéért küzdenek.

Az erdélyi magyarságnak a következő nemzetközi szervezetekkel volt közvetlen kapcsolata:

1. Az Interparlamentáris Unió.
2. A Népszövetségi Egyesületek Nemzetközi Szövetsége.
3. A Kisebbségi Kongresszus.
4. A Kisebbségi Ujságírók Nemzetközi Egyesülete.
5. A különböző egyházi jellegű nemzetközi mozgalmak.

I.

Interparlamentáris Unió.

Az Interparlamentáris Unió 1922. augusztus havában Bécsben tartott évi konferenciáján elhatározta „Az ethnikai és gyarmati kérdések bizottságának” megalakítását. A bizottságot, melybe minden csoport egy-egy tagot küldhetett, megbízták azzal, hogy „a legközelebbi konferencia elé oly nemzetközi elrendezés tervét terjessze elő, mely az összes államok ethnikai és vallási kisebbségeinek jogait biztosítani hivatott”.

Ugyanakkor felhívták az Unió kisebbségi csoportjait, hogy nevezzenek meg csoportonként három tagot, kik a bizottság tanácskozásain résztvegyenek, az elnököt pedig megbízták, hogy e kijelölt kisebbségi képviselők közül nevezzen ki összesen hármat, kik a bizottságnak szavazati joggal tagjai legyenek. A szóbanforgó tervezet megszerkesztésére az Unió elnökének elnöklete alatt komitét szerveztek, melynek két kisebbségi és két többségi képviselő tagja volt.

Báró Adelswaerd svéd törvényhozó, az Interparlamentáris Unió elnöke e megbízásának eleget téve, felkérte báró *Jósika Sámuel*t, az Országos Magyar Párt első elnökét, Csikmegye akkori szenátorát, hogy vállalja az egyik helyet úgy a Bizottság, mint a szerkesztő komitét tagjainak sorában.

Báró *Jósika Sámuel* a felkérésnek eleget tett, a szerkesztő komitét ülésén azonban, melyet 1923. február 14. és 15-én tartottak meg Párisban, már nem vehetett részt egyre súlyosbodó betegsége miatt, mely néhány hónap alatt végzetessé is vált számára.

Javaslatának előterjesztésével megbízta dr. *Willer Józsefet*, a Magyar Parlamenti Csoport ezidőszerinti főtitkárát, ki ennek a megbízásnak eleget is tett s *Jósika Sámuel* báró tervezetét személyesen vitte el Párisba.

Jósika báró javaslata 10 pontból áll s a Commission des Questions Ethniques et Coloniales 4. dokumentumának 52. oldalán olvasható. Lényege: a kisebbségi kérdés nemzetközi jogi rendezését mindazideig lehetetlennek tartja, míg a kisebbségeket, mint közjogi egységeket a nemzetközi jog el nem ismeri.

Báró *Jósika Sámuel* halálával (1923. június 3.) az erdélyi magyarság kapcsolata az Interparlamentáris Unióval megszűnt.

Az Interparlamentáris Unió romániai csoportjának s így magának az Uniónak párthatározat alapján egyetlen erdélyi magyar törvényhozó sem a tagja ezidőszerint.

II.

Romániai Magyar Népliga Egyesület.

1.

A világháboru befejezése után különös lendületet vett az a nemzetközi mozgalom, mely a Nemzetek Szövetségében testet öltött békegondolat terjesztését és népszerűsítését tűzte ki céljául. Ezt a célt szolgálták a különböző államok Népliga-egyesületei, melyek a régi békeegyesületek munkáját immár kijelölt uton – a Nemzetek Szövetségének támogatásával – kívánták folytatni.

Ezeknek az egyesületeknek nemzetközi szövetsége a Népligaunió (Union Internationale des Associations pour la Société des Nations), melynek ezidőszerinti elnöke *Dr. Limburg* holland delegátus a Nemzetek Szövetségénél, főtítkára pedig *Ruyssen* bordeaux-i egyetemi tanár. Székhelye Brüsszelben van (Rue Juste Lipse 41.).

A Népligaunió összhangba igyekszik hozni azt a tevékenységet, melyet a különböző országok egyesületei a Nemzetek Szövetségének megismerése s gondolatának terjesztése érdekében kifejtnek. Gyakorlatilag ezt a kérdést úgy oldja meg, hogy évenként tartott közgyűlésein, tanács- és egyéb bizottsági ülésein szabad vitát s eszmecserét enged egyes időszéri nemzetközi kérdések felett. A különösen fontos problémák megvitatására pedig még külön szakbizottságokat alkot. A négy főbizottság közül az egyik kizárólag a kisebbségi kérdés szolgálatában áll. Elnöke lord Willoughby Dickinson angol delegátus. A bizottságnak saját közlönye is van: a kéthavonként megjelenő: *Les Minorités Nationales*, melynek szerkesztője E. Bovet, lausanne-i egyetemi tanár.

Az Unió alapszabályai biztosítják a különböző nemzeti társadalmak közvéleményét képviselő egyesületek egyenlőségét és szabad közreműködését. Eszerint egy-egy ország összes egyesületeit az Unió közgyűlésén 20 hely és 10 szavazat, a tanácsban pedig 3 hely illeti meg, ugyanannyi szavazattal. Mindezeket arányosan kell egymás között felosztaniok. Tehát a többségi és a kisebbségi egyesületek között. Miután pedig egyébként sincs semmi különbség kisebbségi és többségi jellegű egyesületek között, meg kell állapítanunk, hogy a Népligaunió az egyetlen nemzetközi szervezet, hol a kisebbségek a nagy nemzetekkel egy sorban és egyenlő jogokkal szólhatnak hozzá a világpolitika nagy kérdéseéhez, éppen úgy, mint az őket közvetlenül érdeklő problémákhoz.

A Népligaunió tehát lényegében a világközvélemény szabad fóruma, hol az összes nemzetek – kisebbségiek és több-

ségek egyaránt – a világbéke jegyében szabad és közvetlen eszmecserére találkozhatnak.

2.

A Népligaunió munkájában az erdélyi magyarságnak helyet és szerepet a Romániai Magyar Népliga Egyesület biztosít.

Ez az egyesület 1927. május 14-én alakult meg Székelyudvarhelyt Kolozsvár székhellyel. Azért Székelyudvarhelyt, mert Kolozsvárt a szigorított ostromállapot miatt két éven keresztül nem sikerült engedélyt kapni arra, hogy a megalakuláshoz szükséges 20 tag valahol összeülhessen s a megalakulást kimondhassa.

Az egyesület diszelnöke: *Ugron István* v.b.t.t., ny. rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter.

Elnöke: dr. *Balogh Arthur* ny. egyetemi tanár, szenátor.

Alelnökei: Báró *Huszár Pálné Nemes Polixena* grófnő, dr. *Gyárfás Elemér*, Báró *Szentkereszthy Béla* és *Pál István* apátplébános.

Főtitkára: Dr. *Sulyok István*.

Ügyeit 24 tagu választmány intézi.

Irodája Kolozsvárt, Főtér 13. szám II. e. alatt van.

Az egyesület alapszabályszerű célja: ápolni és terjeszteni a kultúra és a civilizáció minden ágában az államok közötti összeköttetéseket; megszilárdítani és továbbépíteni az államok és népek közötti szolidaritást, a nemzetközi jognak érvényesülését s a jognak segítségével elsimitani a nemzetek közötti ellentéteket.

Az egyesület képviselőiben annak megalakulása óta az Unió közgyűlésén eddig részt vettek:

1927. június havában a Berlinben tartott közgyűlésen dr. *Balogh Arthur* elnök.

1928. június havában a Hágában megtartott közgyűlésen dr. *Balogh Arthur* elnök.

1929. május havában a Madridban megtartott közgyűlésen dr. *Balogh Arthur* elnök és dr. *Sulyok István* főtitkár.

3.

A Romániai Magyar Népliga Egyesület nemzetközi tevékenységét a Romániai Népliga Egyesületek Szövetsége mindezekig minden eszközzel megakadályozni igyekezett.

Kérésének, hogy a Romániai Szövetség tagjainak sorába vegye fel, mindezekig kitért. Amikor pedig az Unió közgyűlésein és a kisebbségi bizottság ülésein a Romániai Magyar Népligaegyesület elismerésének ügye szóba került, a Romániai Szövetség delegátusai mindig azt a kifogást hozták fel, hogy

az egyesületnek nincs szüksége jogi személyiségre. Elfelejtették azonban azt a törvényt megjelölni, melynek alapján e nélkül működhetnék, vagy helyesebben működésére valamilyen hatósági engedélyt kaphatna.¹⁾

Az egyesület jogi személyiségének ügye tényleg máig sincs elintézve, annak ellenére, hogy az erre vonatkozó kérést az egyesület vezetősége még 1927. május 25-én 1870. szám alatt beterjesztette az illetékes kolozsvári törvényszékhez.

III.

Kisebbségi Kongresszus.

1.

A világháborút lezáró békeszerződések és egyezmények, amint ismeretes, részletes rendelkezéseket tartalmaznak a faji, nyelvi és vallási kisebbségek védelméről. E rendelkezéseket pedig a Nemzetek Szövetségének védelme alá helyezik.

A mai szervezkedési áramlat mellett természetesnek kell találni, hogy az érdekelt kisebbségek szervezeten töreksszenek e rendelkezések végrehajtásának ellenőrzésére és sürgetésére. Annál is inkább, mert az egyre késik.

Ezt a célt szolgálja a Kisebbségi Kongresszus, melynek azonban a hivatalos neve Nemzetiségi Kongresszus. Azért Nemzetiségi Kongresszus, mert több kisebbségi nemzet, így a lengyelországi ukrán sem volt hajlandó a kisebbség fogalmát magára nézve elfogadni, azzal az indokolással, hogy a saját nemzeti területén – melyet a többségi állam keretén belül elfoglal – többséget alkot.

Az első Kisebbségi Kongresszus 1925. október 15-én ült össze Genfben.

A Kongresszusnak nincsen egyesületi formája. Elvi alapját az első Kongresszus három határozata jelölte meg.

Ezek: *1. Minden népcsoport számára biztosítani kell művelődésének teljes fejlődési szabadságát.*

2. Minden népcsoportnak meg kell adni azt a jogot, hogy sajátos nemzeti jellegét területileg vagy testületileg kifejezhesse közjogi alakulatokban ápolja és fejlessze.

3. A Nemzetek Szövetségének gondoskodnia kell arról, hogy a kérdés ez alapelvek alapján megoldáshoz jusson.

Kimondotta azt is a Kongresszus, hogy tagjai csak olyan nemzeti csoportok tagjai lehetnek, melyeknek abban az

¹⁾ Az Egyesületet a Népligaunio 1930. évi közgyűlése Genfben jun. 9-én felvette az Unio rendes tagjainak sorába. A román delegátusok ez-
uttal nem emeltek ez ellen kifogást.

országban, ahol élnek, nemzeti szervezetük van. Emigrációban élő csoportok tehát a Kongresszuson szóhoz nem juthatnak.

2.

Az erdélyi magyarság egyetemes nemzeti szervezete az Országos Magyar Párt mind az öt, eddig megtartott Kongresszusra elküldte képviselőit.

Az I. Kongresszuson, mely 1925. október 15–16-án folyt le Genfben, a magyarságot dr. *Balogh Arthur* ny. egyetemi tanár és dr. *Jakabffy Elemér* földbirtokos képviselték.

Felszólalt *Balogh Arthur* és előadásában arra mutatott rá, hogy a kisebbségi jogok biztosítása elengedhetetlen feltétele az emberi szabadságnak.

A II. Kongresszuson, mely 1926. augusztus 25–27-én volt Genfben, a Magyar Párt kiküldöttei ismét dr. *Balogh Arthur*. ny. egyetemi tanár és dr. *Jakabffy Elemér* földbirtokos voltak.

Dr. *Jakabffy Elemér* az állampolgárság kérdéséhez szólott hozzá.

A III. Kongresszus 1927. augusztus hó 22–24-én folyt le Genfben. A Magyar Párt képviselői: Dr. *Balogh Arthur* és dr. *Jakabffy Elemér*.

Balogh Arthur dr. tartott tudományos előadást a kisebbségi védelemnek és az állami szuverénitásnak egymáshoz való viszonyáról.

A IV. Kongresszus 1928. augusztus 29–31-ike között volt újra Genfben. A Magyar Párt delegátusai ezuttal dr. *Balogh Arthur*, báró *Ambrózy Andor*, dr. *Jakabffy Elemér* és dr. *Sulyok István* voltak.

Balogh Arthur dr. előadást tartott arról a kérdéstről, hogy a Nemzetek Szövetsége miként tölti be kisebbségvédelmi hivatását. Dr. *Jakabffy Elemér* a könyvbehozatali tilalom kérdéséhez szólott hozzá.

Az V. Kongresszus 1929. augusztus 27–29-ike között folyt le Genfben.

A Magyar Párt kiküldöttei voltak: Dr. *Jakabffy Elemér* és dr. *Sulyok István*.

Előadást tartott: Dr. *Sulyok István* a kisebbségi sajtószervezet kérdéseiről.

* * *

A Kisebbségi Kongresszus főtitkára: Dr. *Ammende Ewald* észtországi német újságíró. A titkárság székhelye: Wien, VI. Schadek Gasse 8.

IV.

Kisebbségi Ujságírók Nemzetközi Szervezete.

A Kisebbségi Kongresszus célja nem lehet egyéb, mint az, hogy egyfelől összeülésének pusztán tényével, másfelől pedig határozataival és manifesztumaival a világ közvéleményének figyelmét állandóan a kisebbségi kérdésre irányítsa. Természetes tehát, hogy munkásságában a legnagyobb szerepet a sajtó játssza.

A Kongresszusok évről-évre a sajtónak egyre több képviselőjét vonzották Genfbe. Elsősorban kisebbségi ujságírókat, kik közül azonban soknak nagy súlya van annak az államnak a közéletében, hol népe lakik. Egyfelől ezeknek az ujságíróknak szakmai érdekei, másfelől pedig a kínálkozó hasznos kapcsolatok érlelték meg a Kisebbségi Ujságírók Nemzetközi Szervezetének gondolatát, mely 1929. augusztus hó 30-án Genfben az egyesület megalakulásával valósággá vált.

Az egyesület hivatalos neve: Association Internationale de la Presse des Minorités Européennes.

Székhelye: Genf.

Titkársága: Wien, VI. Gumpendorfer Strasse 8. szám alatt működik.

Az egyesület célját alapszabályainak 2. és 3. szakaszai körvonalozzák. Ezek szerint: az egyesület a kisebbségi ujságírók erkölcsi és gazdasági érdekeinek ápolásán kívül a különböző országok kisebbségi ujságírói között állandó érintkezést kíván fenntartani szellemi kapcsolatok, kölcsönös utazások stb. által.

Az egyesület ügyeit kilenc tagú elnökség intézi, melyben a kisebbségi magyar ujságírók érdekeit dr. *Sulyok István* lap-szerkesztő képviseli. (Cluj-Kolozsvár, Fötér 13., II.)

V.

Különböző egyházi jellegű nemzetközi mozgalmak.

1. Presbiteri Világszövetség.

1919. szept. – Meglátogatják az Erdélyi Ref. Egyházkerületet és körutat tesznek Erdélyben dr. *Flemming*, dr. *Curtis* prof. és *I. M. Webster*, a Világszövetség keleti kiküldöttei.

1920. szept. – J. R. *Flemming*, J. *Curtis* és J. M. *Webster* a világszövetség edinburgi kiküldöttei meglátogatják a kolozsvári, tordai, nagyenyedi, marosvásárhelyi, sepsiszentgyörgyi, kézdivásárhelyi és brassói ref. gyülekezeteket.

- 1921. jul. 2–5.** A ref. egyházkerületi közgyűlésen megjelenik William *Berridge*, a bpesti skót misszió lelkésze.
- 1922. jul. 15.** A ref. egyházkerület közgyűlésén jelen vannak: *James Good*, a Világszövetség alelnöke és *Charles E. Schaffert*, az amerikai belmisszió titkára.
- 1922. jul. 17.** A Ref. Egyházkerület közgyűlése elhatározza, hogy a Világszövetségbe való felvételét kéri 1922. jan. 1-től.
- 1922. nyarán** *Sylvester Beach* az amerikai északi presbitériánusok egyik vezére látogatja meg az Erd. Ref. Egyházkerületet.
- 1922. jul. 19–26.** A Világszövetség keleti osztályának Zürichben tartott gyűlésén rendes tagként a romániai magyar ref. egyházat felvették. Gr. *Teleki Arctur* és dr. *Imre Lajost* képviselőül beiktatták.
- 1923. szept. 5.** Dr. I. A. *Crammer* utrechti egyetemi professzor, *Böhl* groningeni egyetemi tanárral egyetemben Kolozsvárra érkezik, mint a kolozsvári teológiai fakultás tb. rendes tanára. Székfoglaló előadást tart, majd több egyházat meglátogat.
- 1925. ápr. 18–23.** Dr. *Franck, G. Knight* londoni presbiteriánus lelkész, *Geo Downie* liverpooli presbiter és *Rev. William Beweridge* a budapesti skót misszió lelkésze látogatták meg az Erd. Ref. Egyházat. Kivülük még dr. *Hurn* és dr. *Cornish* amerikai lelkészek. Bejárták egész Erdélyt, az egyházközségek százait látogatva meg s az általuk gyűjtött sérelmes anyagot a román kormány válaszaival együtt könyvalakban adta ki dr. *Cornish*, melynek magyar fordítását *Szombati Szabó István* végezte.
- 1925. jun. 23.– jul. 2.** A Presbiteri Világszövetség cardiffi konferenciáján gr. *Teleki Arctur* és dr. *Imre Lajos* képviselték az Erd. Ref. Egyházat.
- 1926. szept. 14–18.** A Világszövetség keleti tagozatának Genfben tartott gyűlésén részt vett az Erd. Ref. Egyházkerület nevében dr. *Imre Lajos* theol. tanár.
- 1927. szept. 4–13.** A Világszövetség keleti ágának budapesti gyűlésén az Erd. Ref. Egyházkerületet dr. *Imre Lajos*, dr. *Maksay Albert* és dr. *Darkó Ákos* képviselték.
- 1928. szept. 17–22.** A Világszövetség hágai konferenciáján az Erd. Ref. Egyházkerületet dr. *Maksay Albert* theol. tanár képviselte.
- 1929. jun. 19–26.** Boston. A Világszövetség nagygyűlésén dr. *Maksay Albert* ref. theol. tanár képviselte az egyházkerületet.

2. Universal Christian Conference.

(A gyakorlati keresztyénség világkonferenciája.)

- 1925. aug. 19–30.** A gyakorlati keresztyénség stockholmi konferenciáján az Erd. Ref. Egyházat *Ugron István* képviselte.
- 1925. aug. 26–29.** A stockholmi konferencia végrehajtó-bizottságának konferenciáján, Bernben az Erd. Ref. Egyházkerületet *Ugron István* képviselte.

1927. szept. 2–6. A Prágában tartott gyűlésen az Erd. Ref. Egyházkerületet *Ugron István* képviselte, mint a folytonossági bizottság rendes tagja.

3. Világszövetség a béke művének előmozdítására az egyházak útján.

1923. jul. – Ujvidéken tartotta a szövetség konferenciáját, melyen Magyarország és az utódállamok kisebbségeinek helyzetét tanulmányozták. Az Erd. Ref. Egyházkerületet dr. *Imre Lajos* képviselte.
1923. okt. 23. Bukarestben a romániai egyházak küldöttei megalkották *Miron Cristea* metropolita elnöklete alatt az Országos Bizottságot. Ezen a gyűlésen a Ref. Egyházkerületet *Tőkés Ernő* és *Szász Béla* képviselték.
1924. szept. 22–23. Az országos bizottság Szinajában ülésezett.

4. A vallási kisebbségek védelmére alakult amerikai bizottság.

1924. jun. – Az egyesület képviselőiben dr. *Sylvester W. Beach* és dr. *Charles E. Schäffer* látogatták meg az Erd. Ref. Egyházat.
1926. jun. 20. A Ref. Egyházkerület közgyűlésén részt vett *Sylvester W. Beach* princetoni theol. tanár.

5. Amerikai Federal Council.

(Krisztus Egyházainak Szövetség-Tanácsa.)

1925. jul. 24. Dr. *Charles S. Macfarland* a szervezet főtitkára meglátogatta az Erd. Ref. Egyházkerületet, a nagyenyedi és szászvárosi kollégiumokat, dr. *Herron* ohomai theol. tanár kíséretében.
1928. május 8. A ref. egyházat meglátogatta dr. *Charles S. Mackfarland*.

6. Az Egyesült Államok presbiteri szövetsége.

1919. aug. – *A. Atkinson*, *I. Lorenz* és *A. Harsányi* amerikai lelkészek meglátogatták az Erd. Ref. Egyházkerületet.

7. Neederlandsche Gereformeerde Kerk.

1924. május 5–7. A zsinat küldöttei: dr. *Bouwmann* és dr. *Hoekstra* theológiai professzorok meglátogatták az Erd. Ref. Egyházkerületet, valamint dr. *Noordtrij* tanár és *H. Kook*.

8. Egyéb látogatások.

- 1922. ápr. 18–24.** Dr. *Imre Lajos* a ref. teológusok Ifjúsági Keresztyén Egyesületének nevében részt vett a Ceske-Kubiecében tartott konferencián.
- 1925. március 24.** Az egyházak segélyezésére alakult európai központ titkára, dr. *Keller Adolf* meglátogatta a Ref. Egyházat.
- 1925. szept. 10–13.** *Friedrich Niebergallt* marburgi theol. tanár előadás-sorozatot tart a marosvásárhelyi ref. lelkészi konferencián.
- 1925. nov. 16.** Dr. *Macdonald J. Webster*, *Wiliam P. Livigstone* és *Rev. William Beweridge* érkeztek Kolozsvárra *Rev. Robert Chisholmmal* együtt, akit a skót és angol presbiteriánus egyházak Kolozsvárt létesítendő lelkészi állására sikerült megnyerni.
- 1927. folyamán** *N. Allier* a párisi teológia dékánjának látogatása.
- 1927. május 24–jun. 1.** A skót egyesült szabad egyház, a skót államegyház és a skót szabad egyház közgyűlésein az Erd. Ref. Egyházkerületeit dr. *Maksay Albert* képviselte.
- 1928. február** – *Berger* jugoszláviai lelkész előadása a ref. teológián.
- 1928. ápr. 7–9.** Meglátogatták az Erd. Ref. Egyházat a skót egyház képviselőjében *James Weatherheand* és felesége, dr. *Webster B. Buist* és felesége, *J. Jeffrey*.
- 1928. ápr. 24–25.** Dr. *Hepp* amsterdami egyetemi tanár meglátogatta a kolozsvári ref. teológiát.
- 1928. május 16.** Dr. *R. Will* és dr. *H. Strohl* strassburgi theol. tanárok meglátogatják a kolozsvári ref. teológiát.
- 1928. szept. 3–9.** A tordai ref. Nagyhéten résztvett *H. Anstein*, a baseli misszió titkára.
- 1929. aug. 23–25.** Basel. „Az európai egyházi segélyakció” konferenciáján dr. *Makkai Sándor* püspök és dr. *Darkó Ákos* előadó képviselték az egyházat.
- 1929. okt. 3–4.** Edinburg. A két skót ref. egyház egyesülési ünnepén dr. *Darkó Ákos* kerületi előadó képviselte az egyházkerületet.

9. Külföldi unit. egyházak bizottságainak látogatása.

- 1919. okt. 20–28.** napjain látogatta meg az erdélyi unitáriusokat az angol és amerikai unitárius társulatok küldötteként *W. Hamilton Drummond*.
- 1920. ápr. 15-én** érkezett meg az Amerikai Unitárius Társulat egyik kiküldöttje, *Sidney B. Snow*, akit néhány nap múlva követtek *H. Joel Metcalf* és *E. B. Witte*.
- 1922. júniusában** dr. *Cornish C. Louis*, az Amerikai Unitárius Társulat titkára, *Perkins Palfrey* westoni lelkész, a General Conference titkára, *Speight Harold*, a bostoni King's Chapel lelkésze Amerikából és *Redfern Lawrence* liverpooli lel-

- kész Angliából meglátogatták az erdélyi unitárius egyház több egyházközségét.
- 1924. június 20-án** dr. *Cornish Lajos*, az Amerikai Unitárius Társulat főtitkára, továbbá dr. *Hurn Arthur* leichesteri (Anglia) lelkész az amerikai református és presbiteri egyház 2 igen tekintélyes kiküldöttjével együtt érkezik Kolozsvárra, mint egy felekezeti bizottság tagjai, mely Amerikában azért alakult, hogy a román kormányzat bánásmódját ki-sérje figyelemmel.
- 1925-ben** az angol és amerikai unitárius társulatok fennállásának 100 éves évfordulójára rendezett ünnepekre dr. *Boros György* főjegyző utazik Amerikába és Angliába, utóbbi helyen dr. *Kiss Elek* teológiai dékánnal együtt képviselik az erdélyi unitáriusokat.
- 1925. május 10.** Dr. *William H. Drummond*, az internacionális konferencia titkára részt vesz azon a kolozsvári diszgyűlésen, amelyen az amerikai és angol unitárius társulatok centenáriumát ünneplik.
- 1925-ben** dr. *Keller Adolf*, az Európai Központi Segélyiroda főtitkára látogatja meg az erdélyi unitáriusokat.
- 1926. szept. 19–21.** napjain tartott E. Főtanácsi ülésen részt vesz dr. *Drummond H. Vilmos*, az internacionális konferencia főtitkára.
- 1926-ban** *Ives* amerikai lelkész látogatása.
- 1927-ben** *Sydnei B. Snow* amerikai unitárius lelkész, *John Lathrop* brooklyn-i unit. lelkész, *R. Schippen* bostoni unit. lelkész, *B. Ewans* angol lelkész látogatása.
- 1927. szeptemberében** a prágai nemzetközi egyházi kongresszuson az unitárius egyházat és teológiát több egyházi tanácsos és teológiai tanár képviseli.
- 1928. július** havában a Dávid Ferenc Egylet ifjúsági tagozatai által tartott ifjúsági konferencián részt vesz *Dumble*, az angliai unit. ifjúsági egyletek képviselőjében.
- 1928. nov. 13–19.** napjain tartott E. Főtanácsi ülésen és dr. *Boros György* püspöki beiktatásán részt vesz az angol és amerikai unitárius egyházak képviselőjében *Mortiner Rowe* unitárius lelkész, az Angol Unitárius Társulat titkára.
- 1929. április** havában dr. *Boros György* unit. püspök Angliába utazik és részt vesz a General Assembly of Unitarian and other liberal Christians első rendes közgyűlésén.
- 1929. nyarán** dr. *Soutworth*, a medwillei teológia igazgatója, nejével huzamosabb időt tölt Erdélyben.
- 1929. nov. 10–12-iki** E. Főtanácsi ülésen, mely összekapcsoltatik Dávid Ferenc halála 350 éves évfordulójával, részt vesz az amerikai és angliai unitáriusok képviselőjében *Mr. Welke* unit. lelkész.

- 1929-ben** *Miss Lee Rosalind* unitárius lelkész-misszionárius és *Miss Hargrove* több hetet töltenek az erdélyi unitáriusok között.
- 1929-ben** *Miss Dawson Mary* Amerikából látogatja meg az erdélyi unitáriusokat.

10. Lutheránus nemzetközi kapcsolatok.

- 1927. nov. 2.** A „Lutheránus Világszövetség” végrehajtó bizottságának (Executive Comitté of the Lutheran World Convention) elnöke, prof. *Morehead, Alfréd Ph. Jörgensen, D. P. Perhrson* és *L. Ihmels* evangélikus püspök aradi látogatása a romániai magyar zsinat presbiteri evang. Superintendencián.
- 1927. nov. 10.** A brassói Magyar Evang. Egyházkerületi közgyűlés határozata alapján a Superintendencia belép a Luth. Világszövetség (Lutheran World Convention) kötelékébe.
- 1929. jun. 25.** A „Lutheránus Világszövetség” második, koppenhágai gyűlésén *Frint Lajos* evang. superintendens és *Purgly László* h. egyházkerületi felügyelő képviselik az Erd. Magyar Luth. Superintendenciát.